

Perspektiv på skrivtolkning för dövblinda personer

Tolkningsverksamhetens samarbetsgrupp, Känselsprötet 2/2014

Till tolkningen för den dövblinda kunden hör förutom förmedlandet av det talade budskapet även beskrivning/syntolkning, och ledsagning. Eftersom personer med mycket olika bakgrund söker sig till skrivtolksutbildningen har en del skrivtolkar genomgått kurser i syntolkning och ledsagning i samband med sin tidigare utbildning, andra har inte gjort det. Denna artikel tar upp frågan om när skrivtolken kan fungera som tolk för en dövblind kund

Dövblinda användare av skrivtolkar är personer som är döva, håller på att bli döva eller är lomhörda och dessutom har en grav synskada. Tack vare att informationstekniken och hjälpmedlen har utvecklats så mycket kan också blinda och synskadade kunder använda sig av skrivtolkning, eftersom tolkningen kan anpassas efter kundens behov. Kunderna kan läsa tolkningen antingen som visuell text eller som punktskrift eller så kan de lyssna till en talsyntetisator som läser upp den. Skärmens egenskaper, fontstorlek och kontrast kan varieras på ett mångsidigt sätt. Dessa faktorer kan påverka läsningen på ett avgörande sätt. Tolkningstillfällena varierar med avseende på om den dövblinda användaren behöver ledsagning eller inte och i vilken grad han önskar sig beskrivning/syntolkning. Den dövblinda kunden kan använda sig av enbart skrivtolkning om det är fråga om en bekant plats och belysningen är bra. Då är det inte nödvändigt att skrivtolken kan ledsaga. Vid andra tillfällen kan den dövblinda förutom skrivtolkning också behöva andra tolkningsmetoder, som teckenspråk hand i hand eller haptiser.

Skrivtolksutbildningen sker i dag som en ca ett år lång flerformsundervisning som avslutas med ett tolkregisterprov. Under utbildningen lär man sig främst att uppöva skrivhastigheten, att koncentrera texten samt vad som hör till tolkens yrkeskunnighet. I utbildningen ingår en introduktion till olika kundgrupper, och man går också kort igenom de dövblindas kommunikation samt den beskrivning och ledsagning som hör till tolkningen. En sådan utbildning räcker dock inte till för att ge färdigheter i ledsagning eller beskrivning. Kurser i dessa färdigheter borde skrivtolken genomgå skilt för att kunna tolka ensam åt en dövblind kund. Skrivtolkning är ofta partolkning, och skrivtolkens arbetspar medför större möjligheter. Om arbetsparet förutom skrivtolksutbildning också har utbildning till teckenspråkstolk med inriktning på dövblinda kunder, så lyckas syntolkningen och ledsagandet. Arbetsparet kan också vara en person med utbildning till personlig assistent eller teckenspråkshandledare. Då kan assistenten eller handledaren ledsaga och assistera kunden t.ex. under pauserna. Om arbetsparet är en annan skrivtolk bör åtminstone den ena skrivtolken ha ledsagarutbildning så att det

eventuella förflyttandet kan ske tryggt. Tolkarna bör också kunna bemöta den dövblinda kunden rätt och beskriva verbalt.

För att tolkningstjänsten ska kunna förverkligas är det viktigt att de dövblinda har en möjlighet att använda skrivtolkning då de upplever att de har nytta av den. Därför är det viktigt att få kundens behov inskrivna i kundprofilen så att det av den framgår bl.a. kombinationer av olika tolkningsmetoder. På så sätt möts kundernas behov och skrivtolkarnas färdigheter.